

Libris .RO

pentru oameni și cărți

Lisa Strømme

Fata cu fragi

roman

Raftul
Denisei

HUMANITAS
fiction

Lisa Strømme

Fata cu fragi

Traducere din engleză și note de
IRINA BOJIN

HUMANITAS
fiction

Pânza goală

*Cea mai intensă lumină neorbitoare acționează
alături de întunericul deplin.*

Johann Wolfgang Goethe, *Teoria culorilor*¹

Mă ascundeam în tablou, sperând că ea nu va observa cât mă schimbasesm. Câteodată izbuteam. Dacă închideam ochii și mă gândeam la fragi, simțeam din nou pânza zdrențuită a rochiei gândilându-mi umărul, în timp ce *herr* Heyerdahl înmuia pensula în culorile de pe paletă și apoi o plimba pe pânză. Dacă mă străduiam, puteam să capăt o expresie îmbufnată, dar supusă, așa cum aveam atunci când mă pictase. Simțeam chiar și tulpinile subțiri ale iasomieii, răsucite în jurul degetelor mele asemenea unor pânze de păianjen. În cealaltă mână, tremurând de oboseală, țineam castronul. Mă mânca umărul, dar nu mă puteam scărpinga. Nu aveam voie să mă mișc, nici să vorbesc. Trebuia să stau nemișcată.

Iarna, când nu aveam oaspeți, mă vedea așa cum fusesem atunci: o fetiță de zece ani, prostuță, numai bună de pus la treabă. Însă acum, la șaisprezece ani, era greu să rămân tot Fata cu fragi. Numele îmi luase locul – mai bine zis, se așezase între mine și lume. Din clipa în care tabloul fusese terminat și expus la Hotelul Grand ca să poată fi admirat de toți cei care veneau în Kristiania², numele ăsta se lipise de mine ca o pojghiță de lac. Copil fiind, îmi purtam titlul cu

---

1. Toate citatele din *Teoria culorilor* de Johann Wolfgang Goethe sunt preluate din traducerea semnată de Val. Panaitescu, publicată în 1995 de Editura Princeps din Iași.

2. Între anii 1624–1925 orașul Oslo s-a numit Kristiania.

mândria cuvenită. Acum titlul mă purta pe mine, în schimb lacul se crăpase și se cojea asemenea unei picturi vechi.

Mama stătea în genunchi lângă plită. Înmuia cârpa în găleată ca și cum ar fi îmbăiat un copilăș. Când m-a văzut intrând, a scos-o și a stors-o, răsucind-o cu furie, de parcă zdreanța i-ar fi spus o necuviință.

— Mișcă-te, Johanne! s-a răstit la mine. Abia te târăști, când e atâta treabă de făcut. Începe sezonul, ce Dumnezeu! Familia Heyerdahl sosește azi după-amiază. Doar știi că le plac încăperile luminoase, aerisite, în care să nu vadă fir de... A ridicat tonul și s-a oprit, așteptând să continui eu. Fir de...?

— Praf, am zis printre dinți.

— Bagă-ți mințile în cap, fetițo! a spus suflecându-și încă și mai tare mânecele, ca să pară mai convingătoare. Aduce pânze și vopsele, lucruri trebuincioase. Nu poate lucra dacă aici nu e curățenie.

De fapt, lui Hans Heyerdahl nici că-i păsa. Doar era pictor. Făcea mai multă mizerie decât noi patru la un loc.

Am desenat cu degetul o siluetă pe perete.

— Hai, nu sta ca o momâie, a zis. Doar ți-am citit scrisoarea, nu? N-am vorbit destul de tare?

— Ba da, mamă. Întâi barca, apoi căruța. Trebuie să-i trimitem pe tata și pe Andreas să le aducă.

— Atunci hai să ne punem pe treabă!

S-a strecurat pe lângă mine, s-a ridicat pe vârfuri, a luat un blid de lemn de pe raftul de sus și l-a trântit pe plită.

— Du-te și caută niște fructe, m-auzi? Umplescastronul. Fuga! Să te întorci repede, ca să măhuri podeaua și să scoți așternuturile la aerisit.

— E prea devreme, am spus. Abia peste câteva săptămâni am să gădesc atâția fragi.

— Ți-am spus să te porți cuviincios. Hai, bagă-ți mințile în cap și dă fuga în pădure! m-a îndemnat bătând din palme.

Iar dacă băiatul ăla, Thomas, se ține după tine, să-i spui că n-ai nevoie să-ți facă el ochi dulci. M-ai auzit?

— Da, mamă.

— Și să nu te apropii de casa ăluilalt pictor. Păcătosul. *Fru Jørgensen* mi-a spus că a sosit și el azi-noapte. Iar a adus răul cu el. Omul ăla nu-i cu toate mințile acasă, a zis bătându-se cu degetul în tâmplă. Nu ca *herr Heyerdahl* al nostru. Îi lipsește o doagă. Să treci iute pe lângă casa lui. Să nu arunci nici măcar o privire în grădină. Știi că lasă tablourile alea înfiorătoare afară, la uscat. Sunt nerușinate, la fel ca el. Își scoate desfrâul la vedere, parcă s-ar mândri cu el. Nici măcar să nu ridici ochii, *Johanne Lien*. Gândește-te la bunul nume al familiei, la reputația ta. Hai, du-te și găsește ceva fructe pentru alde *Heyerdahl*.

Mi-a pus castronul în mână și m-a scos din casă. Am ieșit în lumina vie a dimineții. În urma mea, mama bombănea ceva despre picioarele mele goale și părul încâlcit. Așa am lăsat-o, bodogănind lucruri fără noimă.

Fragii abia mijiseră, erau tari ca niște mânuțe strânse pumn, nu se lăsau culeși. Natura își amestecase culorile, dar nu le întinsese încă pe pânză. La fel ca florile, fructele aveau nevoie de lumină și căldură înainte să dea în pârg, dar s-ar fi zis că mama era convinsă că eu le puteam face să se coacă descântându-le – doar eram *Fata cu fragi*. În mintea ei, titlul avea mai puțin de-a face cu ocupația mea decât cu tabloul. Era un fel de mijlocitor, o punte între noi și pătura de sus a societății, bogătașii care veneau din *Kristiania* să-și petreacă vacanța la noi, protectorii celor ca *herr Heyerdahl*, care dădeau năvală la *Åsgårdstrand* în fiecare vară.

Tabloul era portretul meu fidel la vremea când pozasem pentru *herr Heyerdahl*. Din amestecul de albastru și galben apărea imaginea unei fetițe sărace, îmbrăcate într-o rochie uzată, mototolită, ale cărei cute erau întunecate de umbre. Bucățița de umăr care se zărea pe sub mâneca sfâșiată părea

curată, cu toate că pielea mea era tot timpul plină de zgârieturi căpătate în timpul hoinărelilor prin pădure. Nu prea înțelegeam cum ne-ar putea apropia tabloul de doamnele care se preumblau prin oraș îmbrăcate în rochii albe, cu pălării și panglici. Însă *herr* Heyerdahl locuia în casa noastră. Era ceva, nu? Tabloul ne scotea din rândul mulțimii. S-ar fi zis că îmbinarea formelor, a liniilor, a culorilor și a luminii mă preschimba într-o prințesă în ochii oaspeților veniți din Kristiania. Mai mult nici nu-i trebuia mamei ca să creadă că eram la fel ca ei.

O singură tufă de fragi putea fi bună de cules. Creștea pe un deal, lângă un zid, într-un loc unde soarele strălucea cu putere, chiar dacă vara abia începuse. Era un loc unde se ajungea ușor, doar că avea un neajuns: se afla în grădina *lui*.

Dacă pentru mama Hans Heyerdahl era Dumnezeu coborât pe pământ, atunci Păcătosul era diavolul întruchipat. Mie și lui Andreas ne era interzis să-i rostim până și numele. Simplul fapt că ne gândeam la el era considerat o trădare.

Mama habar nu avea ce îmi dăduse el sau de discuțiile noastre. Nici de câte ori ne întâlneșeam în pădure.

Nu era o persoană distinsă, nici succes nu avea – rămăsese un fel de ciudățenie pentru locuitorii orașului. Era vecinul din timpul verii, pe care localnicii îl plăceau, dar nu aveau cum să-l înțeleagă. Altminteri era la fel de sărac ca noi toți, abia reușea să-și plătească chiria, atât de sărac, încât nici nu catadicseam să-i spunem „*herr*“, ca și cum ar fi fost un om de rând.

Picturile lui, atât de ieșite din comun, nu-i aduseseră o bună reputație, ba pe deasupra se mai zvonea și că ar fi fost țicnit și bețiv. Oaspeții noștri din înalta societate veniți din Kristiania, față de care mama ținea morțiș să-și arate devotamentul, nici nu voiau să știe de el. Doamnele erau sfătuite să nu privească spre tablouri și să se ascundă în spatele umbrelor de soare pentru a se feri de vulgaritatea afișată fără reținere.

După ce m-am îndepărtat de casă, m-am încumetat să-i rostesc numele, dar tropăind cât puteam de tare, ca să acopăr sunetul vocii. Întâi am spus în șoaptă cele două cuvinte mustind de păcat. Apoi le-am spus cu glas tare.

— Edvard Munch.

În clipa când vorbele mi-au alunecat de pe buze, am auzit un trosnet în spatele meu. Mă lovise oare vreun blestem fiindcă îndrăznisem să le rostesc? Fusesem osândită pe veci? M-am întors și l-am văzut pe Thomas ieșind agale de după un pâlc de mesteceni argintii creșcuți la marginea drumului. Zâmbea cu gura până la urechi și ochii căprui îi străluceau așa de tare, că, deși avea soarele în spate, pe fața lui am citit limpede ce-i umbla prin minte.

— Johanne! Oprește-te! a zis. Unde te duci?

— Să culeg fructe pentru Heyerdahl și-ai lui.

— Nu vrei să te ajut?

I-am făcut semn să se apropie, având grijă să nu par prea dornică. Am dus mâna la umăr, am pipăit pânza, mi-am netezit bluza.

— Cât timp ai? a întrebat, smulgându-mi castronul din mână.

— Dă-mi-l înapoi! am strigat, întinzând mâna să-l apuc, dar Thomas a ridicat brațul deasupra capului și s-a dat înapoi, spre copaci, îndemnându-mă să-l urmez.

— Thomas! Azi n-am timp. Dă-mi-l înapoi.

— Bine, a zis, lăsând brațul jos. Dar măcar vino cu mine pe plajă. N-o fi un capăt de lume dacă ne bălăcim un pic, ce zici?

A luat-o la fugă. Eu am rămas pe loc, cu ochii la mare, pradă aceluiași dor care mă năpădea ori de câte ori o vedeam. Întinderea nesfârșită de apă era stăpâna vieții mele. Eram vrăjită de ea. Ajungea doar să-i arunc o privire ca să dau crezare poveștilor depănate de pescari despre ceea ce se afla

acolo unde fiordul dădea în mare. Întinderea albastră, punctată doar de insula Bastøy și de vapoarele și bărcile cu pânze care treceau prin golf, putea fi văzută de oriunde te-ai fi aflat în Åsgårdstrand. De fapt, orașul părea adăpostit într-o scobitură a dealului abrupt, săpat de oamenii fiordului într-o pornire sfidătoare.

Thomas alerga în fața mea. Apa mă îmbia, așa că n-aveam nevoie de altă invitație. Dealul era abrupt, panta pieptișă, nu aveai cum să mergi încet. Am coborât în goană după el pe Nygårdsgaten, până am ajuns la poalele dealului. Am trecut pe lângă căsuțele pescarilor, unde urma să stăm pe durata verii, cât timp familia Heyerdahl locuia în casa *noastră*. Din obișnuință, am întors privirea când am ajuns la căsuța galbenă de la capătul străzii, cea închiriată de Munch de la *fru* Jørgensen. Am rupt-o la fugă pe Havnagata atât de repede, că pietricelele zburau de sub tălpile noastre. Strada ducea la debarcader și la ștrandul amenajat pe malul stâncos, unde bătea apa fiordului. M-am simțit dintr-odată ușoară și liberă ca aerul proaspăt al mării pe care îl trăgeam în piept.

Thomas și-a suflecat pantalonii până la genunchi și a intrat în apă. Eu mi-am ridicat fusta și juponul. Tălpile mi s-au afundat în nisipul nămolos de pe mal. În larg, bărcile cu pânze alunecau lin, mișcându-se odată cu valurile, tăcute, ca într-un vis. Și pe plajă era liniște. Niște fete se jucau aruncând pietricele în apă, supravegheate îndeaproape de mama lor, așezată pe o piatră, la adăpostul unei umbrele de soare. Ceva mai încolo, un pescar bătrân își curăța barca răsturnată cu fundul în sus. Alături de el, un bărbos făcea noduri la o frânghie marinărească. M-am bucurat că nu ne-au dat nici o atenție.

— Hai! Până la genunchi! m-a îndemnat Thomas, luând-o înaintea mea cu pași mari. Să văd dacă ai curaj!

Am pus castronul pe o piatră și l-am urmat, plescând prin apa care îmi ajunsese mai sus de glezne. Se îndrepta spre un

grup de stânci care ieșeau la suprafață – locul unde îmi plăcea să stau când eram o copiliță, închipuindu-mi că eram sirenă.

— Nu pot să merg chiar așa departe azi, am strigat, cu gândul la cartea din buzunar. N-am costum de baie.

— De ce vrei să-mi strici cheful? m-a dojenit Thomas.

A luat apă în pumni și a suflat spre mine, împroșcând-o printre degete.

— Thomas! am țipat.

Dacă n-aș fi avut cartea la mine, l-aș fi stropit și eu. Așa, m-am îndepărtat vânturând apa cu picioarele, în căutare de comori ascunse în nisip. În câteva clipe a fost lângă mine, m-a cuprins cu brațele pe după mijloc și și-a lipit pieptul de spatele meu.

— Uite, a spus arătând spre orizont, într-o zi am să te duc acolo, Johanne.

I-am simțit răsuflarea în ureche și stomacul mi s-a strâns, apoi m-am încordat din cap până-n picioare când buzele lui mi-au atins ușor pielea și a început să-mi spună povestea pe care-i plăcea s-o repete:

— Am să te iau de aici, o să plecăm într-o aventură, a spus, coborându-și buzele pe gâtul meu. Am să fiu căpitan pe un vapor mare.

— Și unde ai să mă duci? am întrebat, de parcă n-aș fi știut.

— O să ieșim în larg, o luăm spre Danemarca, apoi spre Franța și Egipt. O să găsim bogății, o să ne întoarcem acope-riți de giuvaieruri și toată lumea o să ne spună regele și regina din Åsgårdstrand.

— Așa zicea și Peer Gynt, am spus. Și uite unde l-a adus dorul de călătorii pe mare.

— Cel puțin a fost bogat, a zis Thomas. Până la urmă.

M-am smuls din brațele lui și l-am privit în ochi.

— Ba nu, s-a gândit doar la el și a pierdut toate bogățiile.

Thomas a ridicat din umeri.

— Dar tot ai să vii cu mine într-o zi, nu-i așa, Johanne?

a întrebat, cu toate că nu mai era nici pe departe atât de încrezător.

— Așa crezi?

— Nu vrei să știi ce e acolo? a întrebat, luându-mi mâna într-a lui. *Să explorezi?*

Din depărtare, pe fiord, s-a auzit sunetul grav al unei sirene. M-am întors și am văzut vasul *Jarlsberg* îndreptându-se spre debarcader cu flamurile fluturând în vânt, ca să-și anunțe sosirea.

Mi-am apucat fusta și i-am scuturat tivul de apă, apoi am alergat spre plajă ca să-mi găsesc castronul.

— Stai! a strigat Thomas. Johanne, întoarce-te!

— N-am timp, i-am răspuns.

— Așteaptă-mă, Johanne! Oprește-te!

Dar eu mă îndepărtam deja, grăbită.

— Diseară e un bal la Hotelul Grand, a strigat. Vii și tu, da?

— Poate că o să vin, am răspuns tot strigând.

Poate, dacă nu mă omoară mama până atunci.

Am traversat plaja în fugă, sărind peste bolovani și smocuri de iarbă de mare. Picioarele mele cunoșteau drumul și găseau cu ușurință potecile bătute ani de-a rândul de cei veniți să facă baie în mare. Am înhățat castronul și mi-am continuat drumul cât de repede am putut de-a lungul țărnelui, pe lângă Hotelul Grand, spre pădurea Fjugstad. Casa lui Munch era în vârful unei coline abrupte pe la poalele căreia trecea drumul. Pomii fructiferi și tufișurile de pe cealaltă parte a gardului mă îmbiau cu brațele deschise.

Doar nu era să mă sperii de un gard! Am pus castronul pe un bulumac și mi-am ridicat fusta până la genunchi, trăgând cu ochiul spre ferestrele vecinilor, să mă asigur că nu era nimeni martor la fărâdelegea pe care o săvârșeam. N-am văzut nimic, iar de auzit, nu auzeam decât țipetele pescăru-

șilor care se învârteau deasupra mea. Sârma gardului mi-a intrat în tălpi și s-a îndoit sub greutatea mea. O așchie ieșită în afară mi-a agățat fusta și a sfâșiat-o când am sărit.

Am aterizat în iarba înaltă și m-am pus pe căutat, ferindu-mă să ating urzicile. Am împins crenguțele cu piciorul și am dat la o parte florile albe și frunzele zimțate ale tufei de fragi, dar n-am găsit nimic. M-am așezat în genunchi și m-am târât pe pământ, pe sub tufă. Am băgat mâinile în hățișul de rămurele, care mi-au zgâriat degetele și brațele până când mi s-au umplut de umflături roșii.

— Naiba să-i ia pe alde Heyerdahl! am ocărât.

Îmi afundasem capul în tufișuri și nu mai vedeam nimic în jur.

— Îți pierzi vremea.

Vocea a deschis o ușiță în amintirile mele.

Am dat drumul frunzelor, am simțit un fior pe șira spinării și am încremenit.

Rănilile de pe brațe mă usturau, când m-am întors și am dat cu ochii de Munch. Era îmbrăcat cu o jachetă de culoare închisă, care atârna pe el de parcă ar fi aparținut unui frate mai mare. În schimb, vesta cenușie îi era bine strânsă pe corp. Avea o gură frumos desenată, senzuală, am băgat de seamă nu fără un oarecare sentiment de vinovăție. Linia buzei de sus, arcuită și plină, era accentuată de o mustăcioară subțire; buza de jos, cărnoasă, era ieșită în afară, ca la copiii bosumflați. Avea bărbia puternică și ochi triști, de un albastru limpede, care își strigau amărăciunea. M-a izbit faptul că amărăciunea aceea nu era o emoție trecătoare, ci sălășluia neîncetat în el, înfipță ca o ancoră în nisip.

— Johanne? a întrebat cu un zâmbet în colțul gurii.

— Da, eu sunt, am răspuns netezindu-mi fusta sfâșiată. M-a trimis mama să culeg fructe pentru familia Heyerdahl.

— Pe cele coapte le-am cules cu sora mea azi-dimineață, a zis. Hai în casă.